3884 67 1
6

Neapmokamas priedas prie „Draugijos“
50 n-rio

ATEITIS.

VASARIO 1911 M.

№ 1.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune.

„ATEITIS“ IR JOS UŽDAVINIAI.

Darbuodamos d ė l a t e i t i e s nuo pat savo atsiradimo, „Draugija“ buvo tikra, kad jai prie savo gana plataus programo ilgai dar nereikės naujų darbo sričių ieškoti, nauji dirvonai spaudos arklu judinti. Bet *homo proponit, Deus disponit.* Ne veltui gyvename XX amžiuje, bevėlio telegrafo gadynėje.

Gyvenimas verda ir kunkuliuoja, išmeta pasaulin kasdiena šimtus naujų idėjų, gimdo vis naujas minčių sroves, formuluoja naujas problemas, į kurias šiaip ar taip prisieina atsiliepti. Tai matome kitur, tas-pat, tik bent kiek mažesniame masštabe, apsireiškia ir pas mus. Taigi įvairių aplinkybių priversti esame *pro publico bono* prisiimti ant savęs dar vieną naštą—leisti prie „Draugijos“ neapmokamą priedą vardu „A t e i t i s“.

Tan priedan dėsime raštus musų gabesnės krikščioniškomis pažiuromis jaunuomenės, kurios ačiu Dievui kasdien vis daugiau atsiranda. Krikščioniška jaunuomenė, visada *par excellence* idealistė, yra amžina idėalų gerbėja, naujų kelių jieškotoja, ateities tverėja. Budama instinktiviška pesimizmo priešininkė, ji drąsiai žengia ateitin, niekados nepasiduoda nusiminimui, nežiurėdama į jokius dabarties smugius; ji visada stipri dvasia, nes širdyje turi meilę trijų absolutiškųjų idėalų — visuaugščiausios t i e s o s, visuaugščiausio l a b o ir visuagščiausios g r o ž ė s. Mes, senesnioji karta, tų idėalų neįstengėm įvykdinti, taigi musų neužbaigtą darbą skuba imti į savo rankas musų jaunuomenė. Be abejo ir ji to darbo pilnai nenuveiks, bet tai niekis; gerai, kad nors bent kiek jį pirmyn stumtels. O tai ji gali padaryti — nes ji juk tam ir jaunuo-

menė, turinti daug spėkų, didelę energiją, neataušintą širdį, pilną meilės ir pasišventimo.

Taigi pirmiausią vietą „A t e i t y j e“ užims amžini religijos ir mokslo klausimai, dedami paprastai kiekvienos rimtos pasaulėžvalgos pamatan, butent—tikybiniai, filosofiški, doriški, ir t. p., suformuluoti pagal naujausių šios gadynės pažiurų ir gvildenami krikščioniškojo mokslo šviesoje. Bus tai t i e s o s sritis.

Antroje vietoje eis poėzija ir įvairios rušies beletristika. Sulig savo esybės — poėzija ir beletristika privalo buti grožio išriškėjos, įkunijančios gražią mintį gražioje formoje. Todėl „A t e i t i n“ bus dedama tik tokie dailiosios tverybos veikalai, kurie ištikro atsižymės gražia mintimi ir dailia forma. Bus tai—antroji g r o ž ė s sritis. By kokiems šlamštams čia nebus vietos.

Šalip tų dvejų sričių „A t e i t i s“ stengsis užimti dar ir trečią l a b o bei g e r o v ė s sritį, ypatingai ant kiek ji paliečia musų moksleivijos gyvenimą ir jos materialinį padėjimą. Nes mat ir moksleivis ar moksleivė—žmonės, turi ne vien dušią, idėalų trokštančią, bet ir kuną—paprasto materialinio palaikymo reikalaujantį. Kunui badu bestimpant — ir idėalai nublunka. Taigi „A t e i t i s“ rupinsis materialiniu moksleivijos buvio pagerinimu, interesuosis moksleivių savyšalpos organizacijomis, jaunuomenės šelpimo įstaigomis, jų veikimu pas mus ir užrubežyje, davinės taipogi faktiškas žinias apie įvairias vidutines ir augštesnias mokyklas, kaip ten mokslas pastatytas, kiek ten yr lietuvių, kaip jie gyvuoja, ką jie veikia ir t. t. Ypatingai „Ateičiai“ rupės katalikiškos studentijos gyvenimas ir veikimas pas mus ir kitur, ypač jų organizacijos, korporacijos, draugystės, kuopos etc.

Suprantamas dalykas — „A t e i t y j e“ nebus užmiršta — s p e c i a l i š k o j i j a u n u o m e n ė s l i t e r a t u r a b e i l a i k r a š t i j a pas mus ir užrubežyj. Ji yra šiandiena jau gan skaitlinga, įvairių rušių ir pakraipų. Taigi jei ne visų, tai bent svarbesnių moksleivijos organų ir veikalų bus davinėjima „Ateityje“ recenzijos, kritikos, charakteristikos ir tt.

Galop „A t e i t i e s“ smulkmenuose ras vietą visokie moksleivijos s u m a n y m a i, p r o j e k t a i, lavinan-

tis protą uždaviniai, redakcijos atsakymai, apskelbimai ir tiems panašųs margumynai.

Tuo budu „Ateitis“, norėdama tikrai patarnauti moksleivijai—stengsis apimti visą jos gyvenimą, su visais jo idėaliniais, ir materialiniais reikalais.

Tągi savo platų programą „Ateitis“ žinoma, tik tuomet beįstengs išpildyti, jei jųs, draugai skaitytojai, paskubėsite jai tame darbe padėti savo užuojauta, patarimu ir darbu, nešdami lyg skruzdės, kiekvienas iš savo kampelio bei mokyklos įvairius straipsnius, korespondencijas, statistiškas žinias, ir t. p. medegą.

Darbuodamiesi del „Ateities“, sulig nurodytojo programo ir nurodytoje pakraipoje, jųs atnešit naudą nevien sau, bet ir visai Lietuvai, nes stengdamiesi sunaudoti savo jaunas tvėrimo spėkas „Ateityje“, jųs jas tikrai išlavinsite, sustiprinsite ir tuo budu tinkamai išanksto prisirengsite prie sunkesnio jus ateityje laukiančio darbo Lietuvos labui.

* * *

Suprantamas dalykas, „Ateitis“ negali jau šiame pirmame savo n-je visą augščiaus išdėstytą programą išpildyti. Kaip kiti laikraščiai, taip ir „Ateitis“ čionvos tepradeda savo darbą. Pradeda gi nuo pirmutinės, tiesos srities. Kas manoma toje srityje veikti—skaitytojai ras sekančiame programiniame draugų *„Ateitininkų“* straipsnyje, kurį ir patariame visiems skaitytojams atidžiai ir sąžiningai permedituoti.

„DRAUGIJOS“ REDAKCIJA.

Trįs pamatiniai klausimai.

I. Kuomi mes savę vadiname ir kodėl.

Mes esame jaunų žmonių kuopelė, tokių, kurie paprastai nevisai teisingai vadinami moksleiviais. Neilgame savo gyvenimo bėgyje mes kiek tik buvo pajiegų stengėmės pažint apsupantį mus pasaulį, pažint save, jieškojome atsakymo į spirginančius klausimus, kam mes gyvename, kam gyvena žmonija, iš kur ir kam visas pasaulis? Jieškodami į šiuos klausimus atsakymų musų dienų pasaulėžvalgose, mes išvydome, kad visas šiandieninės žmonijos gyvenimas yra reginys kovos tarp tikėjimo ir netikėjimo, tarp teizmo ir atėizmo, tarp naturalizmo ir apreiškimo, tarp krikščionybės ir jos priešų. Priešais tikėjimišką, teistišką, krikščioniška pasaulėžvalgą visur stovi betikėjiminė, ateistiška, prieškrikščioniška. Pakliuvę į tokį nuomonių chaosą, mes visomis savo esybės pajiegomis dasigavome prie sekančių tvirtų-tvirčiausių įsitikrinimų, kuriuos čia pat ir išdedame.

Pirmykštis absolutiškas, vienintelis visos esmės pamatas yra gyvasis Dievas. Jis yra pirmykštis vienintelis augščiausių gerybių, tiesos, doros, grožio, teisybės, laimės turinys ir šaltinis, Jis yra ir paskutinis pamatas viso kas reališka, ir viso kas ideališka, visokio gyvenimo ir egzistavimo, visokio veiksmo ir laimės. „Iš jo, per jį ir jame yra viskas“.

Šis Dievas, kaipo paskutinė ir jau nuog niekeno nepriklausanti pasaulio ir žmonijos priežastis, tik vienas ir težino, kokiu tikslu suteikė šiam pasauliui egzistavimą, kokį tikslą skyrė atsiekti gyvenančiai pasaulyje žmonijai ir pavieniems asmenims.

Žmogus ir žmonija, kaipo neturinti savyje savo egzistavimo priežasties, absolutiškai negali žinoti ir sau skirto tikslo, negali žinot prie jo vedančių kelių, negali žinot savo gyvenimo priedermių. Kad žmonija tikrai, aiškiai žinotų tikrą savo esybės tikslą, patsai Dievas jai tą tikslą apreiškė ir parodė prie to tikslo vedantį kelią.

Šį Dievo apreiškimą žmogus randa ne vien Dievo Žodyje, šv. Rašte, bet ir savo viduje pavidale doriško įstato, kuris turi savyje tulas nesimainančias tiesas, išreiškiančias esybiškus tarp Dievo ir žmogaus santikius, taipgi santikius pavienių žmonių tarp savęs ir pavienio žmogaus su pačiu savimi.

Kaip fyziški įstatai sudaro neorganiško ir organiško pasaulio tvarką, taip anos dieviškos tiesos sudaro doriško pasaulio pamatą. Tik tarp fyziškų ir doriškų dėsnių didelis skirtumas tame, kad pirmieji veikia su tulu butinumu, o iš atžvilgio į doriškus įstatus žmogus yra laisvas: jis gal pildyt juos teisingai, gal savaip suprast ir iškraipyt, gal ir visiškai nepildyt. Turėdamas šioj srityj laisvę žmogus, ačiu savo sugedusiam ir palinkusiam į piktą budui[1]), įvairių įvairiausiai iškraipė ir iškraipo tuos doriškus įstatus, bet negalėjo juos užmiršt visiškai, negalėjo ir negali juos išraut ir visiškai sunaikint—taip giliai jie įspausti į jo širdį

Ačiu tokių įstatų buvimui žmogus jaučiasi savo nuog Dievo prigulėjimą; iš čia kyla geismas ir stengimasis su Dievu bendrauti ir susivienyti, o tai atsiekiama, r e l i g i j o j, kuri yra kiekvieno žmogaus, kiekvienos giminės ir tautos nuosavybė. Antropologija priparodė, kad ant žemės nėsama jokios tautos be religijos, o jaunas mokslas—sulyginamoji religijų istorija—priparodė visų laikų ir vietų žmonijoje religijinės sąmonės visotinumą, priparodė, kad kulturiniame gyvenime apskritai religija užimdavo centralinę vietą ir ant galo priparodė nuomonių neteisingumą XVIII amžiaus racionalistų, aiškinusių religijos atsiradimą iš gamtos jiegų nežinojimo, arba despotų įsakymų, arba kunigų apgauliojimų. Šių dienų moksliški tyrinėjimai išaiškino, kad religijinis gyvenimas yra pamatinis pasaulio istorijos faktų tarpe, galima sakyt net p a m a t i n i s ž m o n i j o s i s t o r i j o j f a k t a s.

Taigi mes pripažindami gyvo asmeniško Dievo buvimą, pripažįstame ir butinumą žmogaus su Dievu bendravimo. Stovėdami ant tokio pamato mes vadiname save t e i s t a i s.

---

[1]) Tas sugedimas ir palinkimas į piktą yra vienas iš svarbiausių krikščioniškos pasaulėžvalgos pamatų. Priėmus jį, prisieina priimti ir doriškas postulatas kas link žmogaus g e r i n i m o, t o b u l i n i m o, p a ž a n g o s; per tat kiekvienas susipratęs krikščionis yra visada tikras p r o g r e s i s t a s-p i r m e i v i s. *Red.*

* * *

Šv. Jonas Evangelistas paminėjęs, kad Dievas yra visos esmės pradžia, kad viskas kas yra erdvėj ir laike sutverta Jo Žodžiu, kad šis Dievo Žodis yra žmonių šviesa ir gyvenimas, ant galo praneša: „Ir žodis tapo kunu ir gyveno su mumis“. Tas tapęs kunu Dievo Žodis yra dieviškai-žmogiškas Jezaus Kristaus asmuo. Kristus savo gyvenimo darbais atnaujino žmoniją, parodė jai vėl aiškų kelią prie jos antgamtinio tikslo, koks jai yra skirtas. Tuo budu Kristus yra naujas žmonijos Sutvertojas, jis yra jos ir viso pasaulio Dievas. Žmonija ir pasaulis tik jame teturi savo tikslą, nes viskas kas tik tapo, tapo per Jį, o be Jo—niekas. Kristus yra viso tvėrimo tikslas, pradžia ir pabaiga; Kristus—visos pasaulio istorijos centras.

Kristus visos žmonijos akyvaizdoj kuoaiškiausiai parodė, koks yra tikras žmonijos gyvenimo tikslas, parodė kaip žmogus turi gyventi, jeigu nor tą tikslą atsiekti, taigi parodė ir prie to tikslo vedantį kelią, ir dar pranešė, kas yra pasiekus tikslą. Taip kad Kristaus mokslas apima visą žmogaus esybę praeityj, dabartyj ir ateityj. Koks gi žmogaus gyvenimo tikslas?

Visų laikų žmogaus dvasia atsakinėjo ir atsakinėja: dasigauti prie tiesos, atsiekti tiesą, gyvent sulig tiesos. Bet kame tiesa?? Kas ji yra, ir kaip ją rast? Juk visuose laikuose, o ypač musų gadynėj įvairių įvairiausios griežtai priešingos, griežtai priešingais keliais sekančios ir griežtai priešingus pažadėjimus siulančios srovės ir pakraipos kiekviena sakosi tik už tiesą kovojanti ir tiesą skelbianti. O Tiesa tik viena tegal but Tat kur gi ji ir kaip ją rast?

Kristus pasakė: „Jei laikysitės mano mokslo, busite tikri mano mokiniai, ir pažinsite tiesą, ir tiesa išgelbės jus“. Arba dar aiškiau: „Aš esu tiesa, aš esu kelias (t. y. prie tiesos), aš esu gyvenimas (t. y. likimas atsiekus tiesą)“. Iš čion su butinumu seka, kad kelias prie tiesos, prie Dievo, prie Dievo-Kristaus, yra tik per jo dieviškai - žmogišką asmenį, kaip ir jis pats čia pat pasakė: „Pas Tėvą tegalit ateiti tik per mane“.

Priimdami Jezaus Kristaus žodžius, kaipo paties Dievo žodžius, mes vadiname save Kristaus krikščionimis.

* * *

Kristus pasaulio Sutvertojas, pasaulis—Jo nuosavybė, žmonija jo savieji. Bet atėjusį pasaulin Kristų, savieji nepriėmė. Ir tik nedaug buvo tokių, kurie priėmė Kristų savo tarpan, priėmė ir užlaikė Jo mokslą. Tie priėmusieji Kristų sudarė Jo Ἐκκλησίαν, Jo draugiją, Jo Bažnyčią.

Ši sulig apaštalo žodžių „gyvojo Dievo Bažnyčia“ yra „Tiesos atramas ir pamatas“, tos Tiesos, kurią apreiškė Kristus.

Nepriėmusieji Kristaus—ar tai nenorėdami arba nepasistengdami suprasti iškilmingą Dievo įsikunijimo paslaptį, Jo asmenį ir Jo tiesą, ar tai sekdami kokius kitokius geidulius—pradėjo kovot su Dievo Bažnyčia. Toje milžiniškoje dvasios kovoje stovi: vienoj pusėj netikėjimas ar klaidus tikėjimas, kitoj tikros Kristaus tiesos išpažintojai. Ši netikėjimo su tikėjimu kova po Kristaus pasirodymui tęsiasi ligi šiai dienai ir anot vieno filosofo—daro visą pasaulio istorijos turinį.

Netikėjimas stengėsi ir stengiasi užversti šiukšlėmis, užtvenkt ir visiškai užgriauti šaltinį; klaidus tikėjimas, kasdamas šalimis naujus griovius, stengėsi ir stengiasi jį išsekdint; bet nei vieniems nei kitiems nepavyko užgriaut ar išsekdint tą gyvojo vandens šaltinį, kurį patsai Kristus paskyrė nešti tikrai krikščioniško gyvenimo srovei ne vienam kokiam luomui, ne vienai kokiai šaliai, tautai ar rasei, bet visos žemės geros valios žmonėms. „Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui“.

Užtat Kristų priimti gali įvairiausios tautos, šalis, rasės, o priėmę sudaro apymančią visos žemės žmoniją, vieną draugiją, vieną Bažnyčią. Bet kokiais įstatais tvarkyti tokią draugiją? Toki visuotina draugija galima tik tada, kada darantis jos tvarką ir jiegą įstatai ir principai yra virš atskirų nacijų, kontinentų, rasių ypatybių, virš laiko ir vietų aplinkybių, virš visoko, kas yra erdvės ir laiko ribose.

O toki jiega yra tik antgamtinė jiega, patsai Kristus-Dievas, esąs visos draugijos centras, o žemiška draugijos forma yra pilnoj žodžio prasmėj Bažnyčia katalikiška, kuris vardas reiškia Bažnyčia visuotina, visapaliečianti, visavietė, visiems ir visur sava, viską apimanti, į viską atsinešanti[1]).

Be Bažnyčios katalikiškos yra dar bažnyčios krikščioniškos nekatalikiškos, o tik tautinės ar šiaip kokios. Tarp jų visų šių dienų katalikiškoji Bažnyčia turi viršaus tris sekan-

---

[1]) Jau Aristotelio vartojamas žodis καθολικός išvedamas iš καθ'ὅλον arba καθ'ὅλου reiškiančio apskritai, samplatoj'; šis partarasis susideda iš ὅλος arba οὖλος=visas sujungiant su prieveiksmiu κατά.

čias ypatybes: ji tik viena siekia pirmasias krikščionybės dienas ir savo organizacijos nešėjais betarpiškai surišta su apaštalų uždėtaja Bažnyčia; ji tik viena visuose savo elementuose, savo gyvenimo turinyje talpina visą krikščionybę, joje tik vispusiškai pilna Evangelijų tiesa apie Kristų, pilnas gyvybės ir vaisingumo tikėjimas į Kristų; ant galo tik per katalikų Bažnyčią krikščionybė tapo visaapimanti istoriška pasaulio jiega. Šios trįs ypatybės ir suteikia katalikų Bažnyčiai augščiau minėtą universališką reikšmę, viršesnę už erdvės ir laiko ribų misiją ir istoriškai išteisina jos dievišką uždėjimą ir vedimą.

Taip kad priimdami Kristaus mokslą, kaipo vienintelę dievišką tikrą tiesą, įstodami į Jį priėmusių draugiją, į „Gyvojo Dievo Bažnyčią“, jau tuomi pat esame katalikiškoje Bažnyčioje ir surišti su ją stipriausiu sąryšiu. Prieš išreiškiant musų santikius su krikščionybe ir katalikybe, butinai reikia padaryt dvi sekanti pastabi: vieną, kad mes regėdami „tiesos atramą ir pamatą“ tik katalikų Bažnyčioj anaiptol tuomi neišreiškiame, kad nekatalikiškoje krikščionybėje, nėra jokio krikščionybės elemento, jokių krikščioniško gyvenimo vaisių; anaiptol—mes šiame atvėjyje iš atžvilgio į visus nekatalikus ir nekrikščionis ištariame tik šv. Augustino žodžius: „Tąjį aš nepasmerksiu, kuriame nors kiek Kristaus rasiu“!! O antra,—kaip kiekvienas prisipažindamas prie Kristaus—tuomi neprisipažįsta prie pardavusiojo Kristų Judo nedorybės, ir prie Kristaus užsigynusiojo Petro silpnybės, taip ir mes prisipažindami tikrais katalikų Bažnyčios sunumis tuomi prisipažįstame ne prie jos mokinių niekšybių, ne prie žmogiškų jos atstovų ir šalininkų silpnybių, ne prie laikinai-istoriškų Bažnyčios žemiškos kelionės elgimųsi, ne prie tulų laikų bažnytinio darbo rezultatų,—bet prisipažįstame prie Bažnyčioje apsireiškiančių dieviškų jiegų, prisipažįstame prie dieviškai Bažnyčios misijai šviečiančių amžinų žvaigždžių, prisipažįstame prie gyvų bažnytinio tvėrimo šaltinių, kurie kaipo turintieji savo pradžią ir pabaigą Kristuje—amžiname antgamtiniame gyvenime—niekadoš išsekti negali.

Taip kad dabar išreiškimui musų santikių su krikščionybe ir katalikybe jau galime ištarti šv. Pacijano žodžius: „Mano vardas krikščionis, o pavardė katalikas“. Šis paskutinis musų pasaulėžvalgos elementas apimąs visus pirmiau minėtus yra: tikiu į vieną katalikišką ir apaštališką bažnyčią; užtatai mes save vadiname katalikiškais krikščionimis arba trumpiau katalikais.

II. Ką mes matome aplink save.

Stovėdami ant tik ką aptarto pamato ir dairydamiesi aplink mes išvystame, kad musų gadynėje daugelis atsisako nuog gyvojo Dievo, nuog Dievo-Kristaus ir Jo tiesos. Musų gadynės valstija, visuomenė ir pavieniai asmenįs atmesdami Dievą, atmeta savo nuog Dievo prigulėjimą, atmeta tikėjimą į Dievą. Ir tai musų gadynės žmonės darą, norėdami išgelbėt savo žmogišką ir dorišką vertybę. Musų gadynės žmogus nenori but prigulmingas nuog augštesnės esybės; jis nori but pats sau Dievas, patsai sau norma ir visoko šaltinis; jis nenori augštesniai esybei „tarnaut“, jis nori but „laisvas“, jis nori but „žmogumi“, o ne „vergu“, jis nori atsiliuosuot nuog antgamtinio jungo, kaip tie augmenįs pasakoje užsigeidę atsiliuosuot nuog saulės jungo.

Ar padariusieji tokį žingsnį daug laimėjo? ar rado tai, ko pageidavo? Niekuomet; tik skaudžiai apsigavo ir apsigauna. Numetęs Dievo, amžino gero ir tiesos naštą, žmogus užsidėjo ant savęs pikto ir klaidų jungą; nenorėdamas lenkti galvą prieš Dievą, žmogus visas susikuprino priešais gražiai skambančią tuščią frazę, puolė ant kelių prieš mados kvailybes ir laiko prietarus. Atsiliuosavęs nuog Dievui tarnavimo pateko į nuodėmės vergiją ir jos despotizmą.

Žmogumi jau vadovauja ne Dievo protas ir širdyj parašytas įstatas, bet „žmoguje gyvenančioji nuodėmė“. Žmogus jieškojo savo vertybės, o dabar visiškai jos neteko... Atsiskyrus nuog Dievo, savo gyvenimo principo, apie kurį sukasi visas dvasios pasaulis, lygiai kaip saulės šeimyna apie savo centrą, žmogui neblieką kito kelio, kaip tik savo sunkumu pult žemyn; ir jis puola, puola—vis gilyn ir smarkyn. Nenuilstančio gyvybės ir tiesos troškimo spiriamas jis vejasi ir griebias už savo fantazijos sutvertų šešelių ir fikcijų. Visi augštesni jo sielos padėliai silpsta ir užmiega. Paslaptingos sielos jiegos, tos nenuilstančios tvarkančios dorišką gyvenimą jiegos, alpsta ir netenka reikšmės. Žmoguje prasideda irimo procesas, nes alkstančiai sielai nėra maisto, trokštančiai nėra gėrimo, ir užtai nėr, kad atsitolinus nuog vienintelio gyvojo vandens šaltinio, paties žmogaus padirbtuose šuliniuose ir duobėse vanduo visiškai nesilaiko.

Žmogus jieškojo laisvės; ar rado ją? Ne; laisvė, kurios jis troško, galutinai dingo. Pavyzdėliui imkime du individu: vieną musų dienų „laisvąjį“, kitą „aklo tikėjimo fanatiką ir vergą“, pirmų krikščionybės laikų krikščionį. Musų gadynės „laisvasis“ nepajiegia atsikratyt nuog daugelio kokių nors ne-

tikusių įpročių ir palinkimų, nors tankiai pats puikiai supranta jų blogumą; jis neišdrįsta tart žodį ir žengt žingsnį prieš mados prietarus, neišdrįsta pasipriešint papročių ir rutinos verguvei—ką pasakys tie ir tie??—užtatai velyk tunot savo egoizme, kaip kokiame lukšte.—Pirmų gi krikščionybės dienų Kristaus išpažintojas, matydamas priešais save baisiausias žemės jiegas, budelius ir visokios rųšies kankinimo įrankius, alkanų žvėrių nasrus ir ugnį ir puikiai žinodamas, kad viskas tas jo laukia, jeigu jis neatsisakys nuog savo tikėjimo,—vienok drąsiai su pasididžiavimu atsako: „Negaliu; jųs galite man gyvybę atimti, o ne sąžinę; jųs galite turėt mano kraują, o ne tikėjimą".

Kas iš šiudviejų individų laisvesnis? Ar ne aišku, koki didi laisvė apsireiškia tuose krikščionio žodžiuose!? Ar ne aišku, kad laisvės ir asmens teisės šaltinis yra ne egoizmas, o tik Dievas, ir tikras laisvės suvartojimui motivas yra Dievo įstatų šventybė!!

Tokiame tai nelaimingame padėjime pasijunta atpuolęs nuog Dievo žmogus. Bet dar didesnė nelaimė atpuolus nuog Dievo visai tautai: tai toki nelaimė, kuriai negali lygintis nei karės, nei badas, nei maras, nei revolucijos. Kur galingi vyrai, kur stiprųs asmens? Jų vietą užėmė slankiojimas po purvyną, pataikavimas, melagystė, veidmainiavimas, sužvėrėjimas, kas „kulturiškai" vadinama nervų atšipimas. Ar nebuvo taip Romoj Kristaus laikuose, ar neatsikartoja tai musų gadynėj?

Bet žmogus be Dievo absolutiškai negali but. Atmetęs gi tikrąjį Dievą, pasijutęs, kad be Jo negali gyvent, o nenorėdamas atgal sugrįžti prie Jo, puolė prieš savo fantazijos sutvertas deives, prieš aukso veršį ir smilkina įvairiems stabams. Daugeliui smilkintojų smilkalo dumai akis išėda ir visiškai apakina. Tada šie nelaimingieji nieko aplink save nematydami ir tik savo stabą apčiuopdami, visa gerkle klykia, kad vardan „žmonijos labo" visą pasaulį reikia apakint, kad paskui visi griebtusi tik už jo stabo.

* * *

Vienas iš tokių stabų, tarnaujantis kaipo išreiškėjas pamatinio musų gadynės mintijimo, telpa sąvokoje k u l t u r a, kuris žodis kartojamas skersai ir išilgai, kartojamas tankiai neturint apie jį jokio supratimo. Bet šis nauju vardu pavadintas apsireiškimas, jeigu jam nebus duotas augštesnis tikslas, jeigu jis nebus sujungtas su Dievu, su Kristaus tiesa—niekuom nesiskirs nuog senojo pasaulio apsireiškimų. Bus tik vardai kitoki, o esybė liks ta pati. Ištikrųjų.

Graikų ir Romos pasaulis nešiojo ant savo kaktos prakeikimą, kurio vardas vergija. Didžiausi pasaulio genijai Platonas ir Aristotelis žiurėjo į šį apsireiškimą, kaipo į tinkantį gamtai, kaipo į butiną. O musų dienų ištobulinta technika, augšta kultura ir pati pramonė į ką paverčia žmogų darbininką? Tik vardai kiti, o padėjimas tas pats, baisu, kad nebutu dar blogesnis. Musų gadynėj jis vadinasi laisvas, o ištikrųjų sulig savo stovio jis tiek pat laisvas, kiek yra laisvi mašinos ratai. Išlauko žvilga puikus išdirbiniai, o giliai tamsumoj tuno baisus stabas, ant kurio kaktos parašyta: „Egoizmas ir gobšumas“. Parsidavęs šiam stabui, turtuolis nesigaili įrankių darbininką ar tarną paverst į materiją, užmušt jo dvasios gyvenimą, nusilpnint kuną ir pažemint sielą, sunaikint doriškai, fiziškai ir dvasiškai. Ir kas gi išėjo eikštėn girtos civilizacijas—kulturos vieton? Ugi barbarija, tikra barbarija: nors ji apšviečiama ne prastais žibintais, bet elektra, visgi ji lieka barbarija. Šioje nauju vardu pavadintoje barbarijoje teturi prieglobą ir garbintojus begalinė stabų ir fetišų daugybė, pradedant nuog margų skudurų ir raudonų popiergalių pluokštų ir baigiant palaidos fantazijas fikcijomis. Stengdamiesi už kits kitò kiekvienas daugiau savam stabui įtikti, musų gadynės „kulturininkai“ vis pradeda vienas kito daugiau neapkęsti, dantim griežti ir ant galo pavirsta į tikrus skernagius. O su techniškai puikiai ištobulintais žudymo įrankiais galima tukstantį kartų daugiau iššudyt, negu su primitiviškais įnagiais. O kad įrankiai nerudytu, kartas nuog karto leidžiami į darbą. Kada buvo didesni kraujo praliejimai, kada buvo kruviningesnės karės??.

Jeigu ištobulinti įrankiai nebus suvartojami gero atsiekimui, tuomet jie butinai suteiks tik didesnį prakeikimą. O kokį gerą gali rasti žmonija atmetusi amžiną augščiausią gerą Dievą? Kultura tik tada išteisins savo sąvoką, kuomet ji gamtos srityj padės žmogui atsiekti Dievo paskirtą tikslą, o tai bus atsiekiamia tik tada, kaip jos pamate bus Kristaus tiesa. Kitaip kultura yra nekaltas aukas ryjantis ir niekados neprisotinamas smakas-siaubūnas.

* * *

Yra dar vienas musų gadynės stabas, kuris bene augščiau už kitus į padanges keliamas, ir keliant be paliovos šaukiama: „Mokslas, Mokslas, Mokslas!!! Protas, Protas!! Šviesa, Šviesa!! Gerbk Mokslą, eik prie šviesos, gyvenk sulig savo Proto, tik sulig savo Proto!! Šalin, tamsybės jiegos!!“.

Ką parodo tokie begaliniai klyksmai? Ugi tiek, kad tie klyksniai mažą teturi supratimą, arba visai jo neturi apie

mokslo, proto ir šviesos uždavinius, galę ir reikšmę. Kaip fyziškai sveikas žmogus niekuomet nešauks: Sveikata, Sveikata... kaip sveiko proto žmogus neklyks: Protas, Protas..., taip ir pažįstąs mokslą žmogus niekados nerėks: Mokslas, Mokslas!! Mokslo dvasios žmogus ištirs tai, kas galima, ir nusilenks prieš tai, kas negalima ir su pasididžiavimu atvirai pasakys, kad tai ir tai jam nežinoma, ir gal niekados nebus žinoma, kad apmalšint žmogaus pasiputimą.

Ar toks musų dienose „populariznojamas“ „mokslas“? Suvis ne. Pirmoji ir didžiausia jo ypatybė yra ta, kad jis jau absolutiškai viską išrišo. Amžinos žmogaus dvasiai neduodančios ramybės problėmos, kaipo tai Dievas, žmogus, dušia, nemarumas ir t. t. anot tų populizatorių, jau kaip ant delno aiškiai išrištos, taip kad jau neliko jokios vietos moksliškiems tyrinėjimams ir tiesos jieškojimui. Ištikrųjų paimkime šių dienų „mokslo“ katekizmą į pažvelgkime į tulas vietas. Atverskime tas vietas, kur tas „mokslas“ ypač labai didžiuojasi savo rezultatais, butent gamtos tyrinėjimų sritį. Čion mes perskaitome štai ką:

„*Klausimas.* Ar yra Dievas, visoko Sutvertojas?

Atsakymas. Nėra Dievo, nei dievų.

Kl. Iš kur ir kaip pasaulis atsirado?

At. Pasaulis išsirutulojo iš vienodos pirmykštės medegos, iš pirmykščių dulkių dėl paprastos iššaukusios judėjimą priežasties. Tai įvyko visiškai savaimi ir čia jokio Dievo nereikėjo.

Kl. Ar savo egzistavime pasaulis turi pradžią?

At. Pasaulio pradžios taip pat nėr, kaip ir nėr jo pabaigos. Kaip pasaulis yra beribis, taip ir savo judėjime jis yra amžinas. Aktuališka energija pereina į potenciališką ir atvirkščiai.

Kl. Kas tai rodo?

At. Tai rodo fyziškas įstatas, kad gamtoj' medegos suma yra visuomet ta pati; taip pat nedingsta ir jiega; jos dvi tik priima kitokias formas: šilima pereina į judėjimą, judėjimas į šilimą; pasaulis tikras p e r p e t u u m m o b i l e.

Kl. Iš kur atsirado musų saulės systema?

At. Musų saulės systema išsirutulojo iš pirmykščių dulkių sulig matematiškų įstatų ačiu grynai mechaniškoms priežastims.

Kl. Kas tai pripadodė?

At. Tai kuoaiškiausiai priparodė Kantas ir Laplace'as. Šio mechaniškai-naturališko pasaulio atsiradimo aiškinimo laikosi visi žymiausi ir musų dienų gamtininkai.

Kl. Iš kur atsirado pirmi organizmai?

At. Vienintėlis moksliškas pirmųjų organizmų atsiradimo išaiškinimas yra jų išsirutulojimas iš neorganiškos medegos ačiu grynai gamtiškoms priežastims.

Kl. Kas tai yra gyvybė ir iš kur ji atsirado?

At. Gyvybė yra tai tam tikras judėjimo apsireiškimas, kurio mechaniškos priežastįs sudarė tam tikras chemiškai-fyziškas angliagamio kokybes.

Kl. Iš kur atsirado gyvų organizmų pasaulis?

At. Jis ačiu grynai mechaniškoms jiegoms išsirutulojo iš pirmykštės formos.

Kl. Kodėl mes randame augmenų ir gyvulių pasaulyje tokį įvairumą ir organų tikslingumą?

At. Tai įvyko savaimi ačiu prisitaikymui ir kovai už buvį. Kurie prisitaikė prie aplinkybių — liko, kurie ne — dingo; už tai ir įvyko, kad mes randame tik tikslingas formas.

Kl. Kas tai priparodė?

At. Tai kaip ant delno priparodė Kar. Darvinas.

Kl. Kaip seniai atsirado musų žemė?

At. Žemė jau egzistuoja tukstančiai milionų metų.

Kl. Kaip seniai egzistuoja žmogus?

At. Mažiausiai 100 000 metų.

Kl. Iš kur žmogus atsirado?

At. Tikras, netendencijinis, išlaikąs kritiką mokslas rodo, kad žmogus taip artimas bezdžionei, kad žmogaus iš bezdžionės ar iš jai artimo gyvio paėjimas, yra aiškus, kaip ant delno.

Kl. Kas tai liudija?

At. Tai liudija daugiau negu reik faktų. Kaipo istorišką faktą liudija rastas ant Javos salos Pythecantropus erectus; paskui pastaruoju laiku rasti diluvijinio žmogaus kiaušai labai artimi žmoginių bezdžionių kiaušams. Paskui liudija žmogaus kuno sąstata, taip vadinamas biogenetiškas dėsnis, stebėtinai didelis panašumas žmogaus ir bezdžionės kiaušų ir smagenų, rudimentariški ir betiksliai organai, iš kurių žymiausi, tai uodeguoti, plaukuoti ir daugpirščiai žmonės; ant galo stipriausias žmogaus iš bezdžionės paėjimo priparodymas, tai tik ką neseniai atrasta žmogaus ir augštesnių bezdžionių kraujo giminysta.

Kl. Kokiu budu žmogus dasigavo ligi kulturos laipsnio?

At. Žmonių giminė tik labai pamažu iš grynai žvėriško laukinumo dasigavo ligi barbariškumui, o iš barbariškumo į kulturos stadiją.

Kl. O šiaip tarp dabartinio žmogaus ir bezdžionės ar didelis skirtumas?

At. Visiškai nedidelis. Pirmiausiai nurodoma į protą; bet ir gyvuliai turi protą; žmogaus protas yra tik laipsniškai kiek geriau išsirutulojęs, ir sulig proto tai žmogus tik augščiau išsiritulojęs gyvulys. O iš atžvilgio į kalbą, tai gyvuliai net tobulesni, net turi tarptautinę kalbą; pas kaikuriuos augštesnius gyvius patėmijama net religijos jausmai.

Kl. Ar žmogus turi dušią, kaipo gyvybės jiegą?

At. Žmoguje nėra jokios dušios. Visi fyziologiški gyvybės veikimai, į kuriuos pirmiau žiurėta, kaipo į dušios funkcijas, dabar galima dirbtinai iššaukt, taigi jos tik medegos funkcijos.

Kl. Ar žmoguje yra kuno ir dušios vienybė?

At. Yra tai tuščias tvirtinimas, kurį negalima priparodyt.

Kl. Kokie santikiai tarp smagenų ir minties?

At. Jeigu be smagenų nėra minties, o smagenų pažeidimas yra minties pažeidimas, tai mintis yra tik smagenų produktas.

Kl. Iš kur atsiranda mintis?

At. Be fosforo nėr' minties; mislijimas yra tik medegiškas smagenų materijos apsimainymas.

Kl. Kas yra žmogus sulig savo veiksmo?

At. Žmogaus veiksmai įvyksta visiškai mechaniškai - mašiniškai: žmogus—tai mašina.

Kl. Ar žmogus turi laisvą valią?

At. Tai tik teologų išmislas, kad primesti žmogui atsakomybę už savo darbus; jokios laisvos valios pas žmogų nėr'.

Kl. Ar mokslas ir tikėjimas vienas kitam nesipriešina?

At. Tai du griežtai priešingu dalyku, kaip ugnis ir vanduo.

Kl. Dėlko taip?

At. Užtatai, kad mokslas remiasi ant proto, ant priparodytų faktų, ant eksperimentališkų prityrimų, o tikėjimas viską remia ant jausmo, o visą savo filosofiją semia iš senų žydiškų kningų.

Kl. Bet sako, kad Biblija Dievo žodis?

At. Šios žydų kningos ne Dievo žodis, o tik kvailų pasakų rinkinys.

Kl. Kokios pasakos kvailiausios?

At. Ugi pasakojama, kad Dievas pasaulį sutvėrė iš nieko, kad jį sutvėrė per šešias dienas, kad pasaulis sutvertas neanksčiau, kaip 4000 m. pr. Kr., kad saulė apie žemę sukasi ir šiaip daugybė zoologiškų klaidų,— kuomet ir vaikas žino, kad iš nieko ir nėr nieko, kad pasaulis formavosi milionus milionų metų, kad žmogaus senumas mažiausia 100,000 metų, kad žemė sukasi apie saulę ir tt.

Kl. Ar Biblijos pasakojimai apie pirmuosius žmonės turi kokią nors vertę?

At. Tai grynos pasakos; pirmuoju žmogu šneka su Dievu ir angia,—ir pasakose gyvuliai nuolat šneka su žmonėmis. Ilgai nekalbant šios „žydų kningos tai melo ir pasakų rinkinys".

Na, biskį kveptelsim. Jau šiek tiek apsipažinome su „naujo, tikro, netendencijinio mokslo" išdavomis gamtos tyrinėjime. Dabar atversime kitą lapą, butent, ką nors iš istorijos.

„*Klausimas.* Ką gali mokslas pasakyt apie Kristų?

Atsakymas. Mokslui nėra kas veikti su Kristum.

Kl. Ką mes žinome apie Kristaus gyvenimą?

At. Labai mažai arba visiškai nieko; bet tai ir nesvarbu, ar jis gyveno ar ne.

Kl. Ar jo asmuo nepaliko jokios įtekmės istorijoj'?

At. Jokios. Pasaulio istorijoj' asmenįs rolės nelošia; istorijoj' kaip ir gamtoj' veikia vienodi nesimainomi įstatai, kurių joki asmenįs negali iškreipti.

Kl. Ar galima tikėti kas apie Kristų pasakojama Evangelijose?

At. Niekaip; ten vien grynos legendos.

Kl. Delko Evangelijos ne turi istoriškos vertės?

At. Pirmiau užtai, kad jose aprašinėjami stebuklai.

Kl. Ar galimi stebuklai?

At. Jokiu budu. Gamtos geležiniai dėsniai veikia su butinumu, nesimaino ir niekas jų negali iškreipti.

Kl. Bet gal iš krikščionybės egzistavimo ką galima spręsti apie jos įsteigėją?

At. Krikščioniškų burtų išsiplatinimas nerodo nieko stebėtino, lygiai kaip išsiplatinimas buddizmo arba muhamedizmo.

Kl. Gal iš 19 amžių egzistavimo katalikų Bažnyčios galima ką išvest apie jos uždėjimą ir vedimą?

At. Katalikų Bažnyčios egzistavimas visą laiką rėmėsi ant minių prietarų ir tamsumo. Platinanties apšvietai katalikų Bažnyčia butinai sugrius.

Kl. Ką davė katalikų Bažnyčia žmonijos istorijai?

At. Ugi augino Torkvemadas ir degino Giordanus Brunus. O dar nereikia užmiršti popiežę Joanną, Husą, Baltramiejaus naktį, Galilei'o kankinimus ir baisiausiąją inkviziciją, sudeginusią milionus milionų žmonių.

Kl. Ką galima pasakyt apie šių dienų katalikų Bažnyčią?

At. Ji dar ir šiandien po senovei gieda: Osanna laužams; ji dar ir šiandien nužudė garsų filosofą-laisvamanį ir pedagogą Ferrerą. Bet jos gyvenimo dienos jau ant pirštų suskaitomos; jau su džiaugsmu galima sušukt: „Popiežiaus sostas griuva! Ura!...".

Užteks; jau dabar pažinome „naujausių mokslo atradimus" ir istorijoj. Ką apie šį „mokslą" galima pasakyt? Skaitant šį katekizmą tik veržiasi mintin apaštalo žodžiai: „Bus laikai, kada sveiką mokslą nepakęs, bet savoms užgaidoms rioglins sau kutenančius ausis mokytojus, ir nuog tiesos atkreipdami savo klausą, palenks ją prie pasakų". Jeigu žmonės kuomet vieton tiesos buvo linkę klausyt pasakų, tai tas puikiai atliekama musų gadynėje. Nes kaip šiandien godžiai klausoma, kaip koks nors „populiarizatorius" pasakoja gamtos atsiradimo istoriją pradedant nuog pluokštelio pirmykščių dulkių ligi žmogaus, kaip aklos fyziškai-chemiškos gamtos jiegos pradėję nuog amebos atbuksiravo ligi profesoriaus ant katedros!

Yra tai romanai, gryni kosmogoniški romanai, tankiai net gryni sapnai, ką prisipažįsta net ir patįs sąžiningesni romanistai. Ir nenuostabu; nes rimtas galvojimas ar tyrinėjimas tai nelengvas daiktas, o kam save bereikalingai vargint, kad klausant, skaitant ar pasakojant sapną ar pasaką, tai dar šioks toks nusismaginimas, kurio labai jieškoma musų gadynėj. Tiek gamtos srityj. O ką jau apie katalikybę istorijoj tai ligi nuobodumui kartojami tie patįs akordai, kaip kokiame valse. Ir nenuostabu. Nėr ką reikalaut nuog žmonių rimto tyrinėjimo ar protavimo, kuomet jie po savimi neturi tvirto rimto, pamato, neturi vidujinio mintijime užsitikėjimo, neturi stiprių gyvenimą vadovaujančių idėjų. Ir vieton šaukto mokslo eikštėn išeina dvasiška laiko neurastenija ir absolutiškas beidėjingumas.

Taigi tik trumpai apie save apsižvelgę mes išvydome vietoj laisvės vergiją, vieton civilizacijos—barbariją, vieton šaukiamo mokslo—plakatų filosofiją.

Pažvelgus į šių dienų papročius niekam ne paslaptis, kad jie grįžta į stabmeldybę, kad visos pasaulėžvalgos pradedant nuog deizmo ir baigiant musų dienų naturalizmu, socializmu, monizmu, pesimizmu ir nihilizmu stengiasi naujoj formoj atgaivint senovės gyvenimo idėalą. Didžiausias šių dienų gyvenimo idėalas tai užganėdinimas augštesnės ar žemesnės instinktų ir geidulių rušies. Bakchus ir Venera atranda vis daugiau išpažintojų; pastaroji kaipo Venus vulgivaga vis išsikovoja sau didesnes „pilietiškas" teises „naujoje laisvoje

valstijoje“; visas gyvenimo idėalas rodos susivedė prie to, kad tapti tikru bête humaine.

Bet žmogaus budas neduoda visiškai tą „idėalą“ atsiekt; augštesnė, geresnė žmogaus gamtos dalis su didžiausia jiega kelia žmogų prie augštesnio gyvenimo idėalo. Netikintiems į jį ir kankinamiems gyvenimo nuobodumo nieko daugiau nelieka, kaip tik nekruptelėjus atsiskirt su šiuom pasauliu,—kas apščiai ir daroma. Kiti gi bando pasikelt augštyn, bet pasijunta skaudžiai apsigavę, išvysta, kad jų iškastose duobėse vanduo nesilaiko, pasijunta sergą sunkia liga, nuog kurios nėra gydyklų, prasideda blaškymasis ir išeigos jieškojimas. Pirmiaus buvo manoma tvirtai ramiai užmigti tikėjimiškame indiferentizme, dabar pasirodė, kad tai skaudi iluzija. Pirmiaus manyta, kad galima puikiai apsieit tik su viena fyzika, atmetus šalin visokią metafyziką, dabar prasidėjo didelis metafyziškas alkis ir susitvėrė puiki dirva visokiems religijų įsteigėjams, pradedant nuog pliko materializmo pagyrų, ir baigiant neobuddistais, teosofijos ir okultizmo fantastikais. Stabmeldiškos orgijos ir mysterijos sparčiai didinasi. Ir Išganytojo nejuokais laukiama. Vienas filosofas-protestantas taip apie tai atsiliepia:

„Tai čion tai ten pasigirsta šauksmas: štai Išganytojas, paslaptingas valdovas, stebuklingas daktaras, gydantis visą sergančio laiko piktą! Ir staiga tukstančiai galvatrukčiais išbėga lauk jį pamatyt ir skelbia apie tai visoj' raštijoj': žiurėkit, mes jį radom! Bet po trumpam laikui pulkas jau išsiskirsto ir nieks apie tai daugiau jau nežino“.

Tiesą pasakius kiekvienas istorijos laikmetis turėjo savo kentėjimus ir žmogus niekados neturėjo ramybės visų savo geismų nuraminime. Bet musų gadynėj kentėjimas daug didesnis, ir piktas daug intimiškesnis negu kada nors kitados.

* * *

Kame išsigelbėjimas iš tokio stovio? Kas pakels žmoniją iš dvasiško ir doriško puvimo balos? Išsigelbėjimas tik sugrįžus prie To, kas atmesta. Nori žmogus but laisvas nuog mėtančios jį į visas puses protiškos, doriškos ir sociališkos betvarkės, tai turi atnaujint sąryšius su tuom centraliniu pasaulio esmės punktu, apie kurį viskas sukasi didžiausioj tvarkoj; nori žmogus tikros laisvės, tikro atsiliuosavimo, tai jį gali suteikti tik tiesa, kuri yra dvasios duona ir gyvenimas, nes dvasia sutverta tiesai; nori žinot kur ta tiesa yra, tegul eina pas pasakiusį „Aš esu tiesa“; norima žinot kelias, Jis yra ir kelias ir tik Jame ramybė, kokios niekas daugiau suteikti negali; norima atsiliuosuot

nuog dvasios aptemimo, tai galima tik susivienijus su pasakiusiu: „Aš esu pasaulio šviesa“. Tik jį priėmusioje žmonių draugijoje tegalima rast tą niekados neišsekantį gyvojo vandens šaltinį.

Auščiaus minėtas filosofas protestantas ne be ironijos sako:

„Nėr abėjonės, kad musų laikuose yra tikras upo stovis tapti katalikais; gana atsiminus kaip daugelis iš romantikų po tuščių sauvalės orgijų ir dvasios anarchizmo bėgo į vienintelės duodančios išganymą bažnyčios prieglobą ir čion atrado ramybę“.

Šiais žodžiais filosofas nekatalikas priverstas pabriežė du labai svarbiu dalyku: viena, kaip musų gadynės nuomonių chaose ir anarchijoj butina tvirta autoritatė, ir antra, kad tik Katalikiškoji Bažnyčia yra tasai nuog visokių ligų gydantis šaltinis, tas Dievo ranka pasodintas gyvenimo medis, kurio šakos ir šakelės skečias ant visos žemės, kad visi kas tik nori galėtų skint vaisius ir jau daugiau nealktų.

„Viskas per Kristų ir Kristuje sutverta“; žmonijos išsitobulinimas ir užbaigimas yra Kristuje, žmonijos išganymas Kristuje, ir ne ateizmo, racionalizmo, „laisvos krikščionybės“ ar kitokiame Kristuje, o tik Kristuje, koksai Jis yra Katalikų Bažnyčioj. Katalikų Bažnyčios Kristui priguli ateitis. Kaip katalikybės Kristus užkariavo, teisingiau išgelbėjo nuog žlugimo senąjį pasaulį, taip ir musų gadynės pasaulį gali atnaujint tik Kristus Katalikų Bažnyčios, kuri tik vienintelė išgali suteikti naujas gyvenimo jiegas; ii savo centru turėdama Kristų ir Jo dieviškas ypatybes, turi pasaulį atnaujinančias jiegas. O jeigu taip, tai ateitis priguli Katalikų Bažnyčiai.

Mes aiškiai regime kokie šių dienų žmonijos santikiai su katalikų Bažnyčia. Pasaulyje nėra daugiau jokio pikto, jokios įstaigos, kuri butu taip neapkenčiama, kaip katalikų Bažnyčia: neapkenčia ją tautos, neapkenčia valdžios, neapkenčia pavieniai individai, tarp kurių daug yra mums artimų žmonių. Tokiame stovyje esanti katalikų Bažnyčia kreipiasi į mus savo dieviško uždėtojo žodžiais: „Ar ir jųs mane apleisite?“ Mes tuojaus su Simonu Petru jai atsakome: „Pas ką mes eisime; tik tu turi amžino gyvenimo žodžius“. Tu esi musų geriausioji motina, suteikusi mums tas augštesnio gyvenimo ypatybes, ačiu kurioms mes šiandien esame Kristų priėmusiųjų draugijoj.

III. Musų priedermės, siekiai ir keliai prie jų.

Pasilikę Kristaus Bažnyčioje, kuri yra paties Kristaus kunas, mes prieš visą pasaulį ištariame: Instaurare om-

nia in Christo (Eph. I, 10)—viską atnaujinti Kristuje. Tai ištarusieji paimame ant savęs pirmutinę didžiausią priedermę atnaujinti Kristuje save, atnaujinti Kristuje savo gyvenimą, parodyt savo gyvenimu, savo gyvenimo darbais ir pasielgimais, kad mums šie žodžiai tai ne tuščia frazė, kad mes savo gyvenime vadovaujamės kitokiu mokslu ir kitokiais principais, kad mes savo gyvenime siekiame kitokį tikslą. Mes negalime ir neturime, kaip tai paprastai daroma, reikalauti iš visiškai su musų augščiaus išdėtomis nuomonėmis nesutinkančių, kad ir jie su jomis sutiktu, mes nulenkusieji galvą prieš katalikų Bažnyčios Kristų-Dievą, negalime reikalauti, kad ir kiti tai padarytu, nes daugelis iš jų nepripažįsta Kristaus dievystės, daugelis nepripažįsta Kristui jokios reikšmės istorijoj, daugelis neguoja net Kristaus istorišką egzistavimą. Visi tokie žmonės negali matyt to, kas mums taip aišku. Mes istoriškais argumentais galime jiems šiek tiek parodyt, kad jie klysta, bet tuomi mažai darką ar gal ir nieko neatsieksime. Apie istoriškų nuotikių teisingumą galima tiek pat daug ginčytis ir prie nieko neprieit, kaip ir filosofijoj, kur ir pliko materializmo pasekėjas ir teologas abu lygiai gražiai argumentuos savo pažiuras. Bet yra daiktai prieš kuriuos neturi jiegos jokie argumentai. Jeigu mes norime parodyt, kad pas mus tiesa, tai tik tais ginklais ir turime naudotis. Ginklai, kurių jokie argumentai neįveikia vadinasi **faktai.**

Jeigu mes drįsome ištart, kad Kristus-Dievas yra musų Alfa ir Omega, kad Kristus yra pirmas ir paskutinis musų gyvenimo tikslas, kad mes pasiryžome viską atnaujinti Kristuje,—tai kad neprieštarautumėm savo žodžiams, kad nepasiliktumėm tuščiais pagyrais ir niekšais-veidmainiais, butinai turime padaryt ir kiek galint greičiau, kad katalikų Bažnyčios Kristus, Dievas-žmogus, yra mums tikriausias **faktas.** Tą darbą darydami mes turime į nieką neatsižiurėt, prieš nieką nesustot, kad ir musų „laisvės“ amžiuje mums reiktu katakombas gamintis ir į jas persikraustyt. Šį pirmą ir didžiausią savo uždavinį atliksime tuomet, kaip savo gyvenimu parodysime, kad mes tokie kaip kiti, kad mes vadovaujamės kitokiu mokslu, kitokiais principais, klausome kitokio mokytojo, siekiame kitokį tikslą, kad šiame savęs atnaujinimo procese Kristus mums yra reališkiausia iš visų realybių, kad kiekvienas iš musų galėtų ištarti su apaštalu: „Ne aš gyvenu, bet manyje Kristus“. Tada ir mes sau neprieštarausime ir prieš musų Kristų neturės jiegos jokie argumentai, ir ne tik argumentai, bet ir niekas.

Toks faktiškas, reališkas savęs atnaujinimas Kristuje pirmiau ir kuogreičiau turi įvykti g y v e n i m e m u s ų t a r p e, musų kurie čion kalbame ir visų, kurie su mumis sutinka. Šie musų troškimai ir pasiryžimai taip griežtai priešingi visiems musų gadynės troškimams. Užtatai mes g y v e n i m e turime parodyt, kad lenkiame galvą ne prieš žmonių rankomis padirbtus stabus, ne prieš fantazijos sutvertus dievus, o prieš vieną tikrąjį Dievą, dangaus ir žemės Sutvertoją, kuris mums yra reališkiausia iš visų realybių ir kurio valios čion ant žemės vykdinimas yra didžiausia musų priedermė, musų gyvenimo tikslas. Mes neturime ir negalime tenkintis teoretiškai priparodę, kad Kristus egzistavo, kad Kristus buvo Dievas, tikras Dievas,—bet turime parodyt musų p r a k t i k o s g y v e n i m e, kad Kristaus gyvenimas yra mums f a k t a s, kad Kristus f a k t i š k a i ir dabar gyvena ir gyvena m u s ų t a r p e. O to atsiekimui pirmiau butinai reikia paganinti Kristui vieta musų tarpe, kas galima padaryt tik a t s i s a k i u s n u o g v i s ų k i t ų d i e v ų, atsisakius nuog stabmeldybės; kad garbint Sutvertoją, reikia paliaut garbinus sutvėrimą, reikia netik paliaut smilkius įvairių įvairiausiems stabams, bet visus juos į dulkes sutrupint, sutrupint visus stabus, prieš kuriuos puola musų pasaulis, prieš kuriuos be abėjonės daug lenkėmės ir mes patįs. Jeigu mes toj pakraipoj padarysime nors vieną žingsnį, tai jau ir tada išvysime, kad mums nereiks vadint save tokiais ar kitokiais „visuomenės labo“ veikėjais. Mes krikščionįs, ir turime but tik tokie, o ne kitoki; su stabmeldyste mes neturime daryt nei mažiausių kompromisų. Musų tikslas Dievo karalystė ir Jo tiesa, o jau tame telpa viskas, kas yra iš Dievo, o įvykdinę tai musų tarpe mes apturime viską, ko pasaulio stabai negali duoti, negalės iš musų nei atimti, ir kas užvis svarbiau, tai tikrai galime tikėtis apturėsią j i e g á s, su kurių pagalba galėsime toliau vykdint gyveniman Kristaus duotąjį žmonijai idėalą ir parodysime, kad tasai idėalas yra visu dangum augštesnis, negu kokį gali nurodyt šio pasaulio didžiausi išminčiai. Bet to viso atsiekimui mes turime drįsti tapti tr pasirodyt tikri krikščionįs,—nepluskime ir nežiurėkime šnairiai į kitus, kad jie nekrikščionįs, bet p a t į s t a p k i m e k r i k š č i o n į s.

Broliai ir sesers Kristuje! Visi kuriems šiame laike Kristus yra vis gi dar kiek brangesnis už visus žemės stabus, kodėl, kodėl mes taip giliai pasinėrėme niekšingų prietarų purvyne! kodėl mumyse nėr tiek Kristaus gerbimo ir jam dėkingumo, kad mes regėdami iš visų pusių Jo išniekinimą, Jo nekentimą ir blevizgas tylime ir nieko nedarome! Blogi ir ne-

verti krikščionies vardo, jeigu mes tik metrikuose užrašyti krikščionimis, arba jeigu mes neatsisakome Kristaus išpažinimo tik žmonių akių dėlei, ar šiaip kokiems žemiems tikslams, o savo g y v e n i m u nieko neparodome, kad mes kaipo kitokio mokslo pasekėjai f a k t i š k a i esame k i t o k i! Kodėl mes taip darome!?

Priešais šį papeikimą pas mus jau seniai priruoštas atsakymas, kad „gyvenimo aplinkybės“, mada, papročiai, pažiuros, kad mes suvaržyti, kad kitaip nors ir norime, bet negalime.

Tušti žodžiai! Pasisakykime atvirai, kad ir mes labai pamilome stabus ir sunku mums nuog jų atsiskirt, skaudu sutraukt su jais sąryšius. Šalin tie prietarai, šalin stabai, gana prieš juos lenktis ir jiems smilkyt! Laikas padaryt f a k t u tiesas, kad yra Dievas, kad Dievas kunu tapo, kad gyveno su žmonėmis ir kad d a b a r g y v e n a s u m u m i s. To tikslo atsiekimui mes turime absolutiškai į nieką neatsižvelgdami stoti už Kristaus tiesą, kuri yra tiesa visuose mažuose ir dideliuose teoretiško ir praktiško gyvenimo apsireiškimuose. Ir tą darbą mes turime kuogreičiau pradėti.

Tam tikslui, brangus broliai ir sesers Kristuje, pirmiau paduokime vienas kitam ranką, ir paduokime ne per sieną, ne per tvorą,—tarp mus neturi buti absolutiškai jokio užtvaro, kuris kame nors mus skirtu vieną nuog kito. Žmonės savo prietaruose susitvėrė daugybę pertvarų, kuriais vienas nuog kito atsiskyrė ir per kuriuos paskui vienas į kitą šnairuoja, niekina ir žemina: vieni iš tokių užtvarų vadinasi nevienoda kilmė, kiti nelygus išsilavinimas, treti—nelygus turtingumas, ketvirti—augštas, žemas mokslas arba bemokslišku mas, penkti—laisvė ar nelaisvė, šešti— ponavimas ar tarnavimas ir t.t. Visi šitie surioglinti iš prietarų užtvarai tarp musų turi subirėt į dulkes. Musų santikiuose tarp saves turi butinai įvykti gyveniman šventojo Apaštalo formuluotas principas: „Visi Dievo sunųs per tikėjimą į Kristų Jezų; visi Kristuje apkrikštyti Kirstumi apsitaisėte; n ė r a ž y d o, n e i g r a i k o, n e i v e r g o, n e i l a i s v o, n e i v y r o, n e i m o t e r s: n e s v i s i j u s e s a t e v i e n a K r i s t u j e J e z u j e“.

Taigi, broliai ir sesers Kristuje! visi kurie mylit iš širdies Kristų ir tikrai norite sulig Jo mokslo gyvent, kuogreičiausiai paduokime vienas kitam ranką su atvira širdžia, kad susispietę kruvon greičiau ir stipriau pajieglumėm atsispirt priešais apsupančio mus gyvenimo pasiputusias niekšybes ir žvilgančias nedorybes, kad galėtumėm vesti su jomis pasekmingesnę kovą. Nes dabar mums išsisklaidžius po visus kraštus pavieniems daug sunkiau arba tankiai ir suvis negalima grum-

tis su gyvenimo nedorybėmis. Nereikia aiškint, kad daug lengviau bus tai padaryti. kuomet mes vienas kitam padėsime, kuomet stipresni medegiškai ir intelektuališkai paremsime silpnesniuosius, kuomet turintieji ginklus apginkluosime beginklius. Tokia visotina visų su mumis sutinkančių susispietimo vieta tegul buna šis musų naujas laikraštėlis **„Ateitis“**. Jis tebun toji vieta kur mes susirinkę atvirai pasikalbėsime, pasitarsime, vieni kitiems padėsime, vieni kitus sustiprinsime, vieni kitus persergėsime nuog pildomų silpnybių—žodžiu toji vieta, kur susirinkę išreikšime savo „Credo“ ir vykdinsim gyveniman musų didžiausią uždavinį: Viską atnaujinti Kristuje. Užtatai kviečiame absolutiškai visus, kurie tik su musų norais sutinka.

Tik skubiname perspėti, kad mes anaiptol nešaukiame į savo kromelį, kuriame ką nors pigiau parduosime; mes kviečiame tuos, kurie nori tarnaut ne šio pasaulio kunigaikščiui, bet Kristui, kurio viešpatystė ne iš šio pasaulio; o Kristaus vertas tarnas bus tik tas, kurs Kristų seks, o Kristaus sekimas, tai Kristaus kryžiaus nešimas; kviečiame tuos, kurie nori Dievui, o ne užgaidams tarnaut, tuos, kurie nori but tikri krikščionis, o krikščionybė yra kryžiaus religija. Mes neturime gyvenimo naštą numest ant kitų, kaip tai paprastai daroma, neturime ant musų kelio nuklotus erškėčius mesti po kitų kojomis; bet mes turime sugebėti, kad toji našta taptu lengvutė, o erškėčiai pavirstu į žiedus. O tai galėsime faktiškai atsiekti tik tada, kuomet mokėsime tiksliai suvartoti tas antgamtines jiegas, kokias apturėjo ir apturi visi iš širdies mylintis Kristų, visi atvirai jieškantis Dievo viešpatystės ir Jo tiesos ir vykdinantis tą tiesą gyveniman. Tada tikrai galime viltis, kad apturėsime gyvenimo pilnybę, jiegą, ištėsėjimą ir viską, kas duoda Kristų priėmusiems galybę tapti Dievo sunumis, ir kurios galybės jokios žemės jiegos negali atimti.

Trumpą žodžiais, tai tokias mes užsidedame priedermes, tai tokie musų artimiausi siekiai ir keliai prie jų.

Bet taip drįsę ištarti mes jau iš visų pusių išgirstame švilpimą, išvystame į mus pirštais rodymus, kad toki musų pasaulėžvalga jau seniai atgyveno savo amžį, kad ji įrašyta jau į pasakų eilę, kad ją galutinai jau sunaikino nauji moksliški tyrinėjimai, kad užtenka tik biskį pažint gamtą, o toki pasaulėžvalga pasirodys kaipo tikras griežtai nesuntinkąs su protu absurdas. Turėdami omenėje tokius priekaišavimus, kiekvienas iš musų visados turime įsidėmėti apaštalo Petro žodžius ištartus į savo jaunutę Bažnyčią Romoj: „Turėkite šventai Kristų širdyse jusų visuomet prisiruošę apginimą nuog kiekvieno iš jusų reikalaujančio racijos apie jumyse esančią viltį“.

Užtatai ir mes pasiryžę visomis jiegomis stengtis buti tokie, kokie buvo pirmieji Kristaus Bažnyčios sąnariai, mes nulenkusieji prieš Kristų galvą ir tuomi išreiškusieji Jam paklusnybę, tame pat laike turime but visuomet prisiruošę kiekvienam užklausiančiam atsakyt, kodėl mes taip darome, turime but visuomet prisiruošę duot kiekvienam savo elgimosi atskaitą, turime parodyt kad musų paklusnumas yra **protingas**, kad musų tikėjimas yra tiesa, kuriai joki dalinės apsireiškimų srities tiesa, kiek ji savyje yra tiesa, negali priešintis. Šiuomi jau mes paimame ant savęs priedermę dalyvauti moksle. Bet musų gadynėj skersai ir išilgai tenka girdėti, kad tikėjimas griežtai priešinasi mokslui, kad tikėjimas su mokslu tiek bendro teturi, kiek ugnis ir vanduo, kad krikščionybė apskritai mokslo nekenčia, o katalikybė tai pakol turėjo jiegą visus mokslininkus ant laužų kepė, o šių dienų toli nužengęs mokslas visiškai sugriauja katalikybę. —Gal ištikrųjų musų apsiimta priedermė dalyvauti moksle priešinasi augščiau aptartai musų pirmai ir didžiausiai priedermei jieškoti pirmiausiai Dievo viešpatystės ir jo tiesos? Gal pas daugelį kils rimta abejonė, ar Kristaus dvasios žmogus gali dalyvaut moksle nekenkdamas savo tikėjimui? Ant šio tai trumpai ir apsistosime.

Mokslas, kaipo toks, nėra nei krikščioniškas, nei antikrikščioniškas, nei katalikiškas, nei protestantiškas, nei žydiškas, nei buddistiškas. Mokslas yra žmogaus dvasios plėtojimas tiesos link, yra stengimasis rasti tiesą, įsigilint į tiesą, stengimas prie tiesos užkariavimo, harmonizavimo ir systematizavimo. Jeigu taip, tai yra tiesi musų priedermė plėtot tą musų dvasios ypatybę ir jiegas, tiesi priedermė dalyvauti moksle. Mes čion tik vykdiname tvėrimo programą: „Užimkite sau žemę ir viešpataukite ant viso sutvėrimo“ ir Dievas davė žmonėms pasaulį tyrinėjimui“.

Žmogus darydamas Dievo tiesą savo gyvenimo faktu, nuolatos tobulina ir savo budo gamtą, o tokia priartinta Dievui žmogaus gamta gali giliai nusileist į tvėrimo paslaptis, gali augštai pakilt į jos padanges. Čion jieškantis tiesos mokslas sutiks tikėjimo angelą, mokslas susitikęs su tikėjimu pažins viens kitą broliai esą, išvys abu esą vieno ir to paties Dievo sunus, to paties Dievo, kuris sutvėrė pasaulį pirmiau negu mes jį tyrinėt pradėjome, to paties Dievo, kuris parašė Gamtos ir Apreiškimo knygas. Čion jieškąs tikėjimo protas sutiks jieškantį proto tikėjimą ir tik tapę viena padarys tikrą išmintį, kur tapęs pasaulėžvalga mokslas tobulins nuosavų

budą; kitaip bus tik tuščias žingeidumas, ar apsireiškimas net kenksmingas, kuomet koks nors tyrinėtojas-specialistas, sėdėdamas savo specialybėj, kaip voras savo lizde, nenori apie nieką daugiau žinot, kaip tik apie savo tinklus. Tik kada ant prakilnios žmogaus gamtos bus pastatyta antgamta, tik kada įvyks gamtos ir antgamtos pažinimo harmonija, tik tada bus atsiektas tas niekaip kitaip neatsiekiamas tikslas—s u ė j i m a s h a r m o n i j o n m o k s l i š k o i r d o r i š k o p a s a u l ė v a i z d ž i o.

Vykdinant tiesą p r a k t i š k o gyvenimo f a k t u, lygi priedermė laikytis tiesos ir t e o r i j o s a r g u m e n t u o s e. Užtatai kuomet mums ir visiems musų vienaminčiams yra metama į akis, kad mes neturime mažiausio apie mokslą supratimo, arba kišama augščiau minėtas katekizmas, tai yra musų š v e n t a p r i e d e r m ė išrodyt, kas tame t i e s a, kas n e. Bet tam padaryti reikalingos didokos protiškos jiegos, platokas gamtos ir žmonių gyvenimo pažinimas, sugebėjimas aprėpti žmogaus dvasios tyrinėjimų rezultatus,—tokios jiegos reikale yra toli ne pas kiekvieną.

Turėdami tą viską omenėje mes susispietusieji apie „Ateitį“ stipresnieji tuose dalykuose nagrinėsime, kiek tiesos augščiau minėto katekizmo atsakymuose, pažiurėsime, ar ateizmas ir antikrikščionybė gali turėt tiesos ir mokslo monopolį ir išvysime, kad joks tikras, tiesos ieškąs mokslas negali priešintis pažinimui Dievo ir Jo Žodžio, per kurį visas pasaulis tapo, ir kuris Žodis yra amžina absolutiška tiesa. Mes darysime keliones po platų gamtos pasaulį pradedant nuog stebuklingai sutvarkytos akytės ligi tolymiausių žvaigždžių. Mums nėr ko bijot, kad mes keliaudami po gamtą ir vartydami to Dievo į žmonis rašyto laiško lapus rasime ką nors priešingo Dievo amžinajai tiesai ir šviesai, nėr ko bijoti, kad Dievo gamtos apreiškimas bus priešingas Dievo apreiškimui.

Iš gamtos mokslų mes ypač nuolat apsistodinėsime ant tų, kurie arti paliečia patį žmogų, kaipo pasaulio tvėrimo produktą, nes ateizmas ypač mėgsta šią vietą smarkiai bombarduoti vildamasis išniekinti ir sugriauti teistišką pasaulėžvalgą. Šiame atvejyje mes stengsimės suteikti ne vieno ar kito „populorizatoriaus“ f a n t a z i j a s ar s a p n u s, bet kiek galint grynus f a k t u s ir obiektiviškas nuomones.

Toliaus mes vieni kitiems palengvinsime studijavimo budą filosofijos apskritai, o ypač krikščioniškosios, kad paskutinius krikščioniškos filosofijos atsakymus perkontroliavus atsakymais filosofijos nekrikščioniškos ir padarius sulyginimą sutvert tvirtas filosofiškas pažiuras. Su filosofijos studijavimu

angštai rišasi pasaulio istorijos ir viso, kas jos ribose tyrinėjimas, kas yra taipgi butinai reikalinga Kristaus ir krikščionybės pažinimui ir apkainojimui. Mes aptarinėsime praeito katalikų Bažnyčios gyvenimo darbus, ypač pirmiau tuos, kurie piešiami kaipo juodžiausi, aptarinėsime visuomet stovėdami ant tvirto tiesos pamato, kokį suteikia vispusiški istoriški tyrinėjimai ir priešais klaidas ir pasakas pastatysime istoriškus faktus. Ant galo dar kiekvienas iš musų bent iš dalies turi but ir teologas. Ir čionai stipresni stengsimės padėti silpnesniems.

Tokiu keliu mes visi susispietusieji apie „Ateitį“ tikimės suteikti vieni kitiems praktiškus ir teoretiškus ginklus, kad kovoti už Dievo-Kristaus tiesą ir padėti viens kitam jieškoti Dievo karalystės, tikimės priešais visokius priekaišavimus musų pasaulėžvalgai iš gamtos, istorijos, filosofijos ir kitų mokslų suteikti jiegas atskirti kas tame t i e s a, kas n e, tikimės prieš ateizmo katekizmą pasigaminti tiesos pradžiamokslį.

Toliaus dar musų doriškai-praktiško gyvenimo sutvarkyme mums teks svarstyti santikiai su artimesniais ar tolimesniais musų artimais, santikiai su visais musų tautiečiais, su artimesniais ar tolimesniais svetimtaučiais, ant galo su visais žmonėmis. Apart mokslišku tardymų dar suteiksime vieni kitiems pranešimus apie įvairių žmonijos grupių gyvenimo apsireiškimus dabartyj, ypač musų vienaminčių-katalikų visose žemės šalyse, apsipažinimas su kuom gali but mums naudingas ir net butinai reikalingas, kaipo pamokinantis pasekmingiau dirbti ir išsisaugoti visų niekšybių, klaidų ir klupinėjimų, kokie buvo papildyti dėl tokių ar kitokių priežasčių. Kalbėti apie ką nors toliaus mes šį kart nejaučiamės save įgaliotais. Kas musų vienaminčiams yra reikalingiausia, už ko ir kaip imtis ir nuog ko pradėt ir daug kas kito paaiškės tik tada, kaip kiekvienas tars savo žodį.

Iš to ką mes kalbėjome ligšiol skaitytojui rodos paaiškėjo, kas yra ir ko nori ta moksleivių kuopelė, kurie visą laiką vadinomės „mes“. Užtatai kuomet jau mus ir musų geismus pažinote, atsisveikindami dar kartą—*visus, kurie su mumis sutinkate, kviečiame paduoti vienas kitams ranką iš atviros širdies, kad susispietę apie „Ateitį“ galėtumėm tuojaus pradėti vykdint musų idėalus gyveniman. Kas prie musų išdėstytų nuomonių turi ką pridėti ar atimti, kas kam labiau pageidaujama, kas kam labiau sopa, malonėkite kuogreičiau pasakyti ir su tais visais įvairių įvairiausiais reikalais ir reikalėliais teikkitės kreiptis* KAUNAN, „DRAUGIJOS“ REDAKCIJON SU PAŽYMĖJIMU „ATEIČIAI“.

„ATEITININKAI“.

ATEITIS.

Skaisti, graži ir paslaptinga
Lyg deivė koki!
Eik jon, kol tau jiegų nestinga,
Kol jausti moki.

Lyg radasta, ji žiedų žiuri
Į saulės sritį.
Tik jos liemuo daug diglių turi,
Lapeliai kritę.

Bet ji gyva, nes maistą gauna
Iš mus žemelės.
Kogi stebies, kad žiedus krauna
Ir dangun kelias...

A. J.

BIBLIOGRAFIJA IR KRITIKA.

A—s Ž—s: **Grįžo.** Vaizdelis. „Aušrinės“ išleidimas № 1. Psl. 22. Kaina 10 kap. Vilniuje 1910 m.

Musų literatura susilaukė dar vieno puikaus, iš gyvenimo paimto vaizdelio. Pažiurėkime, koksai šio veikalėlio turinys. Į tėviškę grįžo „pasenęs, nusivilęs, linkstantis“, ligotas senis. Kas jame bepažins aną „sveiką, energijos ir rimtos dvasios pilną vaikiną“, Petrą Janulį, vaistininką, kursai trįsdešimts metų atgal išvažiavo į svetimus kraštus jieškotų laimės. Jis dabar grįžta... ir kiekvienas žingsnis, kiekviena vieta, kiekvienas daiktas sukelia jo galvoje tukstančius minčių ir atsiminimų. Jis grįžta vienas; niekas jo nebepažįsta, nes tėvai ir seselė jau numirę; viskas jau apleista, apaugę ir apžėlę, visur dyka... tuščia... Sąžinės išmetinėjimas neduoda jam ramumo. Jam gailu tų jaunų dienelių, kada jis buvo pilnas užsidegimo, augštų idėalų ir siekių. Jam gailu praleistų spėkų ir turtų, kuriais jis but galėjęs tiek daug naudos atnešti savo tėvynei. Jam gailu, neapsakomai

gailu... Štai... iš netyčių, įėjęs į pirkią, pažvelgė jis į paveikslą, prieš kurį jis, dar budamas kudikiu, poterių mokinosi. Jis pamatė, kad... „nuo Kristaus kryžiaus paveikslo žiurėjo į jį dvi maloni, visa-dovanojanti aki, tartum norėjo kaszin-ką pasakyti malonaus, stebuklingo“... Tai buvo jau perdaug nuvargintai Janulio sielai. Jis virto kniupščias prieš paveikslą su šauksmu: „Dovanok!“ kilusiu iš širdies gelmių ir apsiverkė graudžiomis, gailestingomis ašaromis. Čia po tuo paveikslu jis mirė ir tapo palaidodotas tėviškės kapeliuose...

...Jis grįžo į tėvų šalelę, kad pradėti naują gyvenimą, ir jis grįžo prie Dievulio, kurį jis savo pasielgimais ir darbais buvo užrustinęs. Šis vaizdelis sukelia musų galvoje daug augštų minčių, jis patvirtina mumyse norą darbuoties s a v o t ė v y n ė j e ir triusti s a v o ž m o n e l i ų l a b u i. Jei dar pridėsime jo puikią kalbą--tai bus visai aišku, kad šis veikalėlis yra vertas kuoplačiausio praplatinimo, ypač jaunųjų skaitytojų tarpe.

K. B.

Juozas Žainys: **Vakaro pasaka.** Vaizdelis. „Aušrinės“ išleidimas № 2. Ps. 16. Kaina 5 kap. Vilniuje 1911 m.

Veikalėlis mažas, bet jame poėzijos labai daug. Beveik galima pasakyti, kad jis parašytas dekadentų eilėmis. Jame labai puikiai ir poėtiškai aprašytas saulės sėdimas, kova paskutinio spindulio su tamsa. Toksai poėtiškas vakaras sukelia daug, daug atminimų autoriaus galvoje. Jis atsimena tuos laikus, kada budamas dar kudikiu sykiu su savo sesyte glaudėsi prie savo matušės ir klausė jos, kur tėvelis. Jis dasižinojo, kad tėvelis buvo mokytoju, kursai daug, labai daug triuso padėjo pakėlimui ir apšvietimui kaimiečių ir jų vaikelių. Bet... jį sučiupo tamsios jiegos, jį prarijo tamsųs miškai, jis tapo ištremtas į tolimą šalį, kur „ereliai-žudytojai“ jį sudraskė. Kiek tragizmo! kiek tei sybės! Autoriaus norėta tą sunkią gyvenimo kovą sulyginti su kova saulės spindulio su tamsa,— bet, nors ir spindulis žuvo ir „žmonijos laimės“ skleidėjas žuvo, visgi ta dviejopa kova negalima visai sulyginti. Darbininkas žuvo, bet jo darbai, jo veikimo vaisiai gyvena ir gyvens žmonių širdyse—spindulis gi sužibėjo ir žuvo... ant visados.

Taipogi neaiški ir ši vieta:

Bet, tamsios jiegos sugriebė į glėbį žmonijos laimės priešus ir užsiuntė ant musų vargšų, ilgoj kovoj nusilpnėjusių (pusl. 12).

—Dėl poėzijos daugumos dovanotinas gali buti ir šis nenuoseklumas. Ant 15 pusl. autorius rašo:

„O krantai, tie baisųs gobšai, kurie visą vandenyną prarijo...“

o paskui ant 16 pusl., kada autorius kaip ir pabudo iš savo atsiminimų, sako:

„Ir greičiaus gėrė tie gobšai krantai šviesų vandenėlį“.

Taigi gėrė vandenį, kurio jau nebebuvo. Neveizint į visą tai vaizdelis palieka gerą įspudį, nes jame yra daug poėzijos.

K. B.

JAUNIMO LAIKRAŠČIŲ PERŽVALGA.

AUŠRINĖ. № 7. *Vabalėlis*: Mažai apžiosi, mažai ir nukąsi. (Smetona turi pažiurą į vidurinės mokyklos mokinį, kaipo į amatninką, profesionalą. A. Sm. visiškai ignoruoja idėjos faktorių žmogaus veikime, ignoruoja asmenį, kaipo individinės pasaulėžiuros tvėrėją. Anot jo pakanka mokiniams mokyties ir tų dalykų, kurių moko mokykla. Pilnai pritaikoma A. S. „mažai apžiosi, mažai ir nukąsi“. Taip mokinių protas labai menkai išsilavins). *G. K.*: Teisininkams žodis. (Vienam tik Petrapylyj iš 83 augštesniųjų mokyklų studentų 1808 m. teisininkų buvo 30. Kaip matome gera dalis. O advokatų musų krašte lietuvių beveik ir nėra; o jie galėtu gauti geras vietas, pavyzdžiui: Ukmergėj, Raseiniuose, Naumiestyj, Žagarėj, Plungėj ir kitur. Taigi užimkime tas vietas. Išanksto ginkluokimės žiniomis, kad paskum butu lengviau kietą, naują dirvą arti). *Aldona Giedgaudaitė*: Atsakas Įsimylėjusiam. (Įsimylėjusis aiškino mergaičių nerangumą tuomi, kaip jos tur „puošties“ ir nieko neskaito. Į tą jas privertė vyrai. O nuleisti rankas ir nieko nuo jų nereikalauti, anot Įsimylėjusio neverta, vely tankiau kalbėti su jomis rimčiau ir jas lavinti). *Ser. Br.*: Perspėjąs pranašas. (Panašių mokinių, kokius nurodė M. Ruta, nėsą. Retas šindei berėkauja už žalių staliukų ir skaito vien tik „pinkertonus“). *A. Satnigas*: Studento naujoko įspudžiai. (Brangus studentavimo laikas, nes trumpas, vos keletą metų tęsias, todėl lieka tik tą „aukso metą“ kaip galima plačiau išnaudoti). *P. Trakelis*: Žodis į jaunus moksleivius (Jaunesnieji tur nesišalinti sodiečių, iš jų nesijuokt, bet stengtis gyvent su jais santarmėj).

DER AKADEMIKER. № 1. Die Unio Pianadem Heiligen Vater. (Viešas vokiečių katalikų studentų protestas prieš p. Natano 20. IX. 1910 pasielgimą). *Joseph Eberle*: Dr. Lueger— und Studententum. (Trumpai, aiškiai suimtos nabašninko pažiuros į mokslą, pasaulį, tikybą, katalikystės užduotį visuomeniniame darbe etc. Kiekvienas katalikas studentas privaląs eiti to didvyrio pėdomis). *H. R.*: Ist die Theologie eine Wissenschaft. (Klausimas labai aktuališkas, reikalaująs greito išrišimo. Vieni su Virchov'u, Ziegler'u, Wahrendrop'u, Hartman'u et C° sako teolgiją nėsant mokslu, pertat reikią ją mesti iš universitetų, pakeičiant naudingesniais dalykais; kiti vėl kaip va Schanz'as ir visi katalikai mokslo vyrai netik kad su tuo nesutinka, bet priparodo teologiją esant visų kitų mokslų motiną. Tikrai taip esant, parodąs teologijos obiekto supratimas). *Referendar H. Schmitz*: Katholischer Zeitschriften Lesezirkel). *A. Roth.*: Poetenstolz. (Kritikos žvilgsnis į senesniuosius ir dabartinius vokiečių dainius). Akademische Rundschau (Įvairių moksleivių reikalai). № 2. *M. J. M.*: Hochschulfragen. (Taip pavadintas išleistas 1910 m. Regensburgo Prof. Sakso veikalas. Profesorius tarp kitų dalykų pajudina ir taip svarbų mums augštesniųjų mokyklų klausimą. Paduodama kai-kurios ištraukos). *H. R.*: Ist die Theologie eine Wissenschaft (Užbaiga pirmame numeryje pradėto straipsnio). *A. Roth.* Poetenstolz. Eine Plauderei. (Tąsa. Perkratoma ir palyginama stylistiškoji ir idejinė vertė dabartinių vokiečių „eilių dirbėjų" su tikraisiais, klasiškais poezijos korifėjais. Vienas už kitą esąs „geresnis"). Die „Sammlung-Kosel". (Nuopelnai vokiečių katalikų naudingoms kningoms leisti draugijos). *Ahasverus*: Erinnerungen an Oberitalien.—Der Kampf um die katholische Weltanschaung auf Oesterreichs hohen Schulen. (Santikiai katalikų moksleivių su nacionalistais).

Jauni lietuviai filologai atsliepkite.

(Iš laiško į „Draugijos“ redaktorių).

Baltelsdorf, 25. II. 11
post. Mährisch Weisskirchen
Oesterreich. Австрія.

Gerbiamasis Kunige Redaktoriau!

. . . . . .

„Ar žinai ką? Tamsta, maloniai apmislyk mano padėjimą tolimame, svetimame krašte! Man butinai reikalinga, kad suradus kokį bent pusėtinai mokytą lietuvį, su kuriuom galėčiau tankiausia susirašinėti.

„Kągi veiksi tunėdamas sau vienas tolumoje, nepažindamas žmogelio, kurs turėtu ir laiką ir norą tokiam susirašinėjimui.

„Pagamink, Tamsta, susimildamas man tokį vyrą arba tokią moteriškę, ir busiu dėkingas „iki smert“.

„Kitaip be tokio draugo liektu aklas, kurtus ir visos pažintis nors iš širdies siulytos, lietuviams paliks be naudos.

„Neseniai pasiunčiau D-rui J. Basanavičiui straipsnelį į lietuvių syntaksį. Išguldau kaip vartojama lietuvių pasakose aoristai „nepritariami“[1]) ir kaip išvedami iš tų aoristų gana pažįstami veiksmažodžiai Kuršaičio vadinamieji v. punctiva, geriau „momentiva“. Bet koks tai darbas, tiktai apgraibom sumanytas. Butu prietelis, tai žmogus paklaustum, patyrinėtum, pažintum, į kurią šalį atidė nukreipti.

„Interesingų dalykų yra devynios galybės. Kaip čia patarnautu toks rašantis draugas.

. . . . . .

„Ar man išrasi tokį maloningą korespondentą. Dieve duok kuogreičiausiai.

. . . . . .

Su visa į Tamstą pagarba lieku dėkingas tarnas
Adalbertas Srba
klebonas.

---

[1]) Anot Jauniaus 3 pers. sg. aoristus „inconjungabilis“. (strakt)> verb. momentivum (straktelėti).

Apie kun. Srbą—skaitytojai be abejo žino iš „Vilties“. Yra tai augštai mokytas vyras, kurs nors svetimtautis, tečiau netik išmoko musų kalbą, bet ir ją pamylėjo. Augščiau paduotas jo laiškas yra jo paties lietuviškai parašytas, dailiai, suliginta gramatikos taisyklių, kurias kun. Srba pasirodo daug geriau bežinąs, negu kaikurie musų pragarsėjusi literatai, o ypač literatės. Bet jam ir to neužtenka; jis nori dar geriau lietuviškai išmokti, o ypač lietuviškos kalbos syntaksį ištirti. Lietuvių filologų, o ypač jaunesniuju priedermė—tam garbiam svetimtaučiui taip arti mus paliečiančiame dalyke su noru padėti. Taigi garsindami šį jo laišką—tariamės jį nepraskambėsiant be atbalsio. Ypač butu mums malonu, jei kas nors iš žymesnių musų kalbos tyrinėtojų ir žinovų k. a. kun. Laukaitis, kun. Sragys, p. Buga, Bytautas, Balčikonis ar kas kitas nepatingėtu su kun. Srba pakoresponduoti. Taigi lietuviai filologai, o ypač jaunesnieji atsiliepkite. Adresas kun. Srbos augščiau paduotas.

A. J.

AUKOS.

P. X. Y. „Ateities“ palaikymui prisiuntė 400 fr.=149 r. 58 kap.

Nuoširdžiai tariame ačiu geradariui. Duok Dieve kad jo auka budama pirmutine—nepasiliktu paskutine.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune.